

Landelijke Monitor Depressie

Tweede peiling

Monitor realisatie ambitie Meerjarenprogramma Depressiepreventie (MJP DP)

Het meerjarenprogramma Depressiepreventie (MJP DP) – gestart in 2017 – ambieert een substantiële afname van het aantal mensen met een depressie in 2030. Hiertoe wordt gewerkt aan een sluitende ketenaanpak voor zes risicogroepen.

Met de Landelijke Monitor Depressie wordt gemonitord of (op termijn) ontwikkelingen optreden die aansluiten bij deze ambitie. Dit gebeurt door het volgen van de ontwikkelingen in:

- de mate waarin depressieproblematiek voorkomt in de algemene bevolking en de beroepsbevolking (**populatieprevalentie**);
- de mate waarin vanwege depressieproblematiek gebruik wordt gemaakt van zorg (**zorgprevalentie**); en
- de **intensiteit van het zorggebruik** vanwege depressieproblematiek.

Hiervoor wordt gebruikgemaakt van gegevens uit bestaande landelijke databronnen.

Focus op zes risicogroepen MJP DP en twee leeftijdsgroepen

Jongeren

Jonge vrouwen

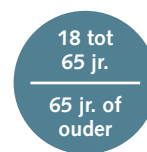
Werknemers

Huisartspatiënten
met signalen van
(beginnende)
depressie

Mensen met een
chronische ziekte
en mantelzorgers

2 leeftijdsgroepen

Depressieproblematiek:

- Zelf-gerapporteerde depressieklachten en aanverwante klachten, zoals angst- en burn-outklachten
 - Zelf-gerapporteerde depressie
- Diagnose depressie / depressieve stoornis

Verwachte ontwikkelingen op langere termijn bij een succesvolle aanpak van landelijke depressiepreventie

Een dalende populatieprevalentie

Een dalende zorgprevalentie

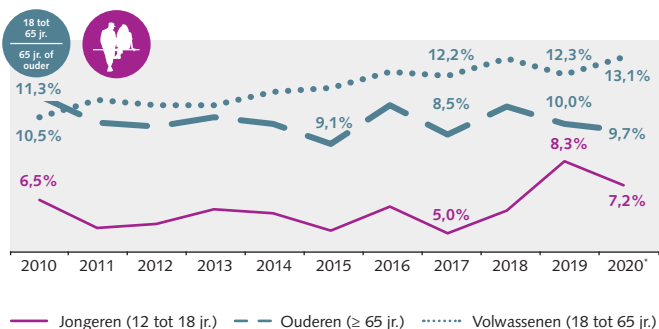
Minder intensief zorggebruik

Deze tweede peiling van de Landelijke Monitor Depressie gaat over ontwikkelingen tot en met 2020.¹ Effecten van het MJP DP – gestart in 2017 – kunnen nog niet worden verwacht. Bij de duiding van de cijfers wordt ook stilgestaan bij mogelijke effecten van de COVID-19 pandemie in 2020.

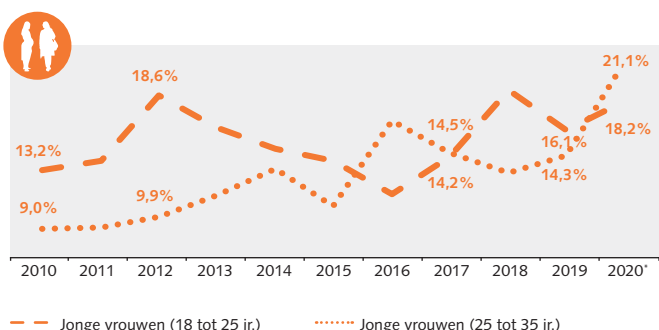
¹ De 2^e peiling kan worden beschouwd als een “tussenmeting” omdat uitgegaan wordt van minder gegevens dan bij de 1^e uitgebreide peiling. Zo worden geen gegevens over de intensiteit van zorggebruik meegenomen. Daarom wordt voor de 2^e peiling geen rapport opgesteld. Bij de 3^e peiling (met gegevens t/m 2021) zal het weer gaan om een uitgebreide meting, vergelijkbaar met de 1^e peiling: Landelijke Monitor Depressie - Trimbos-instituut.

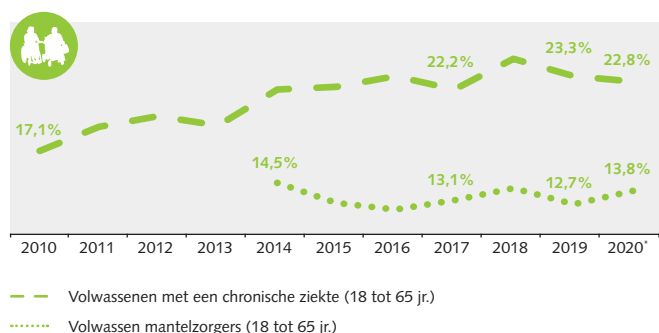
% met lichte tot ernstige depressie- en/of angstklachten

*2020: ± 89.900 jongeren
± 1.398.800 volwassenen
± 329.300 ouderen

*2020: ± 137.200 18- tot 25-jarige vrouwen²
± 233.400 25- tot 35-jarige vrouwen³

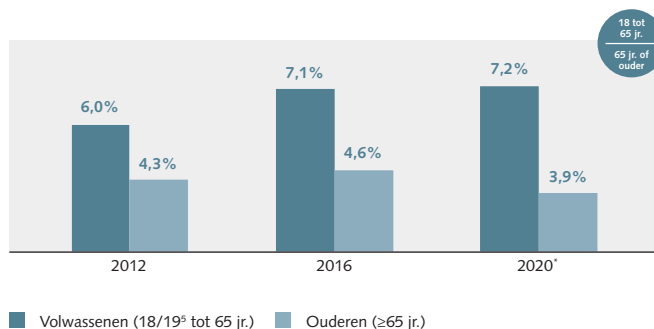

*2020: ± 669.500 volwassenen met een chronische ziekte⁴
± 194.500 volwassen mantelzorgers

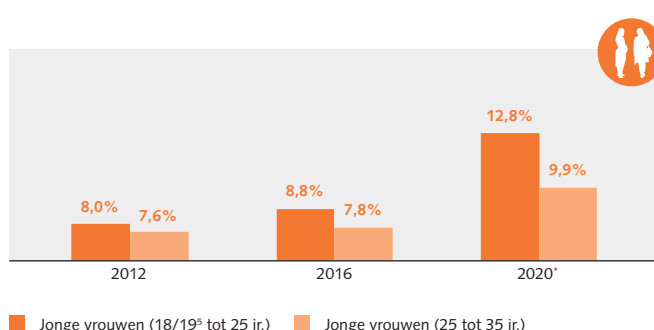
Gemeten met de Mental Health Inventory, MHI-5 (gehanteerde afkapscore: score ≤60).
Bron: Gezondheidsenquête (CBS).

- Bij 18- tot 25-jarige mannen neemt het percentage met lichte tot ernstige depressie- en/of angstklachten toe in 2019 (9,5%) ten opzichte van 2010 (8,2%). In 2020 blijft het percentage betrekkelijk stabiel: 9,6%. Het gaat in 2020 binnen deze leeftijdsgroep om circa 74.800 mannen met lichte tot ernstige depressie- en/of angstklachten.
- Bij 25- tot 35-jarige mannen stijgt het voorkomen van lichte tot ernstige depressie- en/of angstklachten van 10,5% in 2010 naar 11,9% in 2019, om te dalen naar 9,0% in 2020. Het gaat in 2020 in deze leeftijdsgroep om circa 102.200 mannen met lichte tot ernstige depressie- en/of angstklachten.
- De aanwezigheid van chronische ziekte is vastgesteld met behulp van een enkelvoudige vraag: "Heeft u één of meer langdurige ziekten of aandoeningen?".

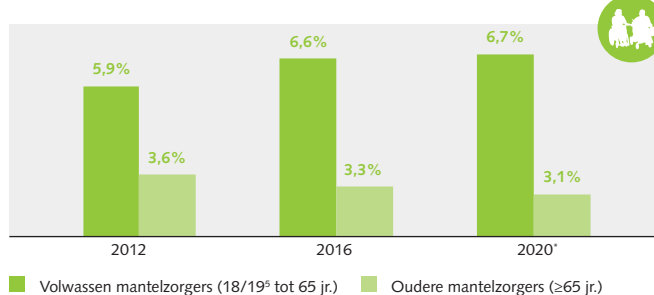
% met ernstige depressie- en/of angstklachten

*2020: ± 753.400 volwassenen
± 132.400 ouderen

*2020: ± 83.100 18- tot 25-jarige vrouwen⁶
± 109.500 25- tot 35-jarige vrouwen⁷

*2020: ± 94.400 volwassen mantelzorgers (18 tot 65 jr.)
± 15.400 oudere mantelzorgers (≥65 jr.)

Gemeten met de Kessler Psychological Distress Scale, K10 (gehanteerde afkapscore: ≥30).
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen (GGD'en; CBS; RIVM).

- In 2012 en 2016 werden volwassenen vanaf 19 jaar en ouder geïncludeerd, vanaf 2020 was dit vanaf 18 jaar en ouder.
- Onder mannen in de leeftijd van 18/19 tot 25 jaar neemt de prevalentie van ernstige depressie- en/of angstklachten toe, van 3,8% in 2012 naar 7,1% in 2020. In 2020 gaat het om circa 55.300 18- tot 25-jarige mannen met ernstige depressie- en/of angstklachten.
- Ook onder 25- tot 35-jarige mannen is er sprake van een stijgende prevalentie van ernstige depressie- en/of angstklachten, van 5,0% in 2012 naar 6,6% in 2020. In 2020 gaat het om circa 74.900 25- tot 35-jarige mannen met ernstige depressie- en/of angstklachten.

Toelichting

Uitgaande van de jaarlijkse metingen van de Gezondheidsenquête (zie figuren op p. 2, linkerkolom) laat de prevalentie van lichte tot ernstige depressie- en/of angstklachten (gemeten met de MHI-5) sinds 2010 een wisselende trend (afwisselend dalend en stijgend) zien voor de meeste leeftijds- en geslachtsgroepen in de algemene bevolking. Bij de brede groep volwassenen in de leeftijd van 18 tot 65 jaar en bij jonge vrouwen in de leeftijd van 25 tot 35 jaar is er, hoewel onregelmatig, sprake van een min of meer stijgende trend.

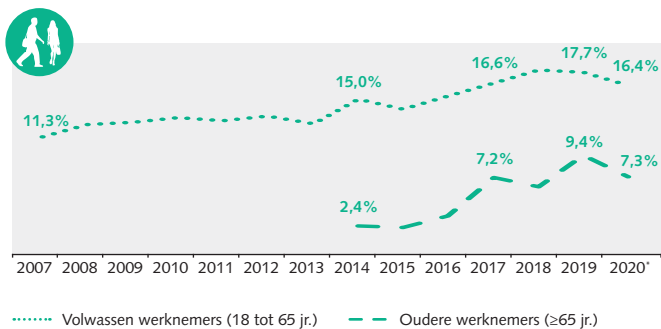
In 2020 is voor meeste leeftijds- en geslachtsgroepen geen duidelijke trendbreuk waarneembaar ten opzichte van voorliggende jaren. Een uitzondering vormen jonge vrouwen in de leeftijd van 25 tot 35 jaar: onder hen is de prevalentie van lichte tot ernstige depressie- en/of angstklachten opvallend sterk gestegen ten opzichte van 2019. Dit zou erop kunnen wijzen dat de coronapandemie vooral een negatieve invloed heeft gehad op het mentaal welbevinden van 25- tot 35-jarige vrouwen.

Uitgaande van de 4-jaarlijkse metingen van de Gezondheidsmonitor (zie figuren op p. 2, rechterkolom) valt op dat in 2020 de prevalentie van ernstige depressie- en/of angstklachten (gemeten met de K10) is gestegen onder jonge vrouwen, vooral in leeftijdscategorie van 18 tot 25 jaar en in mindere mate in de leeftijdscategorie van 25 tot 35 jaar. Echter, omdat de vorige meting in 2016 was, kan op basis van de gegevens van de Gezondheidsmonitor niet goed worden bepaald of er in 2020 sprake is geweest van een mogelijke invloed van de coronapandemie. Dit geldt ook voor de observatie dat onder ouderen de prevalentie van ernstige depressie- en/of angstklachten in 2020 is afgenomen ten opzichte van 2016.

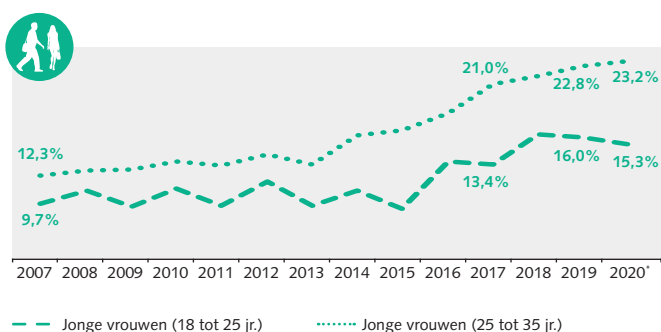

% met burn-outklachten

*2020: ± 1.170.000 volwassen werknemers
± 15.000 oudere werknemers

*2020: ± 67.000 18- tot 25-jarige vrouwelijke werknemers⁷
± 191.000 25- tot 35- jarige vrouwelijke werknemers⁸

Gemeten met een bewerking van vijf items uit de UBOS (Utrechtse Burn-out Schaal).
Bron: Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (TNO; CBS).

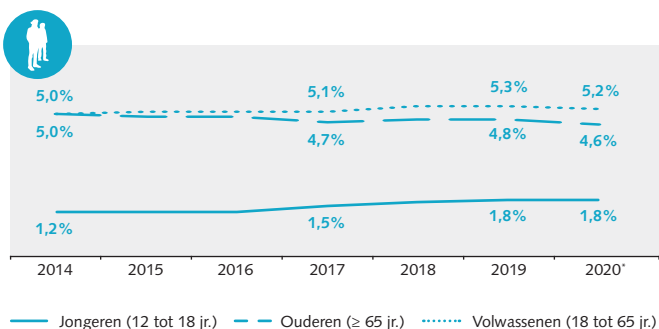
Toelichting

In de loop van de jaren stijgt de prevalentie van burn-outklachten in de verschillende leeftijds- en geslachtsgroepen van werknemers, in de meeste gevallen vooral vanaf 2015. Het valt op dat bij de vrouwelijke werknemers in de leeftijd van 25 tot 35 jaar de prevalentie van burn-outklachten doorstijgt in 2020⁹, terwijl deze prevalentie bij de rest van de groepen juist terugloopt in 2020. Hier kan een invloed van de coronacrisis en het hebben van jonge kinderen (<11 jaar) een rol spelen. Volgens een verdiepend rapport van TNO over het vóórkomen van mentale gezondheidsproblemen tijdens de coronacrisis¹⁰, is namelijk vooral de groep vrouwelijke werknemers met thuiswonende jonge kinderen (<11 jaar) getroffen. Dat wil zeggen, bij deze groep blijkt de prevalentie van burn-outklachten het meest te zijn gestegen in juni/ juli 2020 ten opzichte van najaar 2019. Bij mannelijke werknemers met thuiswonende jonge kinderen (<11 jaar) loopt de prevalentie van burn-outklachten ook op, alleen lijkt deze stijging pas later (maart 2021) op gang te komen. Een mogelijke verklaring volgens TNO voor deze bevindingen is dat deze ouders hun eigen werk moesten combineren met thuisscholing van de kinderen, doordat de scholen waren gesloten, of de gezinnen in quarantaine moesten.

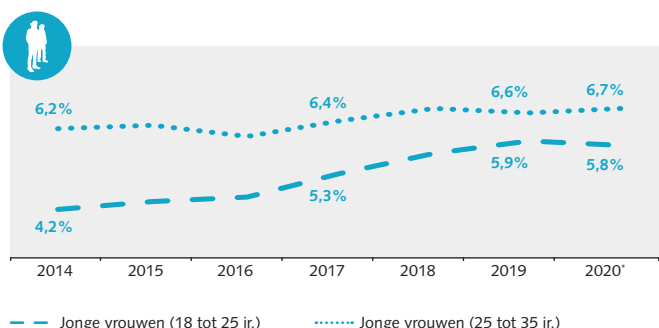
- 7 Bij 18- tot 25 jarige mannelijke werknemers stijgt de prevalentie van burn-outklachten van 7,7% in 2007 naar 13,5 % in 2018 en daalt vervolgens naar 11,4% in 2019 en 10,1% in 2020. In 2020 gaat het in deze leeftijdsgroep om circa 43.000 mannelijke werknemers met burn-outklachten.
- 8 Bij 25- tot 35-jarige mannelijke werknemers is er sprake van een stijgende trend van 9,3% in 2007 naar 19,3% in 2019. In 2020 stijgt de prevalentie nog verder naar 19,8%. Het gaat in 2020 in deze leeftijdsgroep om circa 167.000 mannelijke werknemers met burn-outklachten.
- 9 Dit geldt ook voor mannelijke werknemers van 25 tot 35 jaar.
- 10 In dit onderzoek is het cohort van de NEA 2019 opnieuw benaderd voor drie extra nametingen in juni/juli 2020, november 2020 en maart 2021. Het gaat om een secundaire analyse die risicogroepen in kaart brengt. [Risicogroepen voor mentale gezondheidsproblemen tijdens corona \(tno.nl\)](#)

% huisartspatiënten met een diagnose depressie

*2020: ± 21.300 jonge huisartspatiënten
± 555.200 volwassen huisartspatiënten
± 156.100 oudere huisartspatiënten

*2020: ± 43.700 18- tot 25-jarige vrouwelijke huisartspatiënten¹¹
± 74.100 25- tot 35-jarige vrouwelijke huisartspatiënten¹²

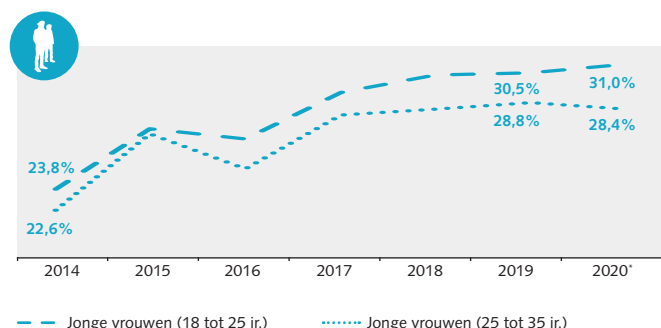
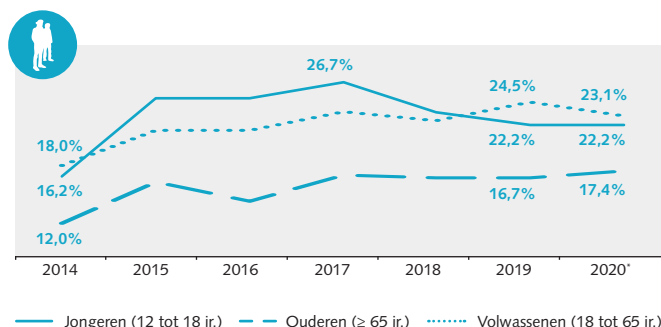
Toelichting

Zowel onder volwassenen (18 tot 65 jaar) als onder jongeren (12 tot 18 jaar) en jonge vrouwen (18 tot 35 jaar) stijgt het percentage huisartspatiënten met een diagnose depressie in meer of mindere mate tussen 2014 en 2019. Ten opzichte van 2019 neemt onder volwassenen en 18- tot 25-jarige vrouwen het percentage huisartspatiënten met een diagnose depressie licht af in 2020, terwijl het onder jongeren stabiel blijft, en onder 25- tot 35-jarige vrouwen licht toeneemt. Het percentage huisartspatiënten vanaf 65 jaar bij wie een diagnose depressie is gesteld daalt licht tussen 2014 en 2019, en deze daling zet in 2020 door.

¹¹ Het percentage 18- tot 25-jarige mannelijke huisartspatiënten met een diagnose depressie stijgt van 2,1% in 2014 naar 3,1% in 2019, en blijft stabiel in 2020.

¹² Het percentage 25- tot 35-jarige mannelijke huisartspatiënten met een diagnose depressie stijgt van 2,9% in 2014 tot 3,5% in 2019, en stijgt verder naar 3,7% in 2020.

% huisartspatiënten met een diagnose depressie die gezien zijn door een POH-GGZ

Diagnose depressie = depressieklachten (code P03) en/of een depressie(ve stoornis) (code P76) volgens huisartsgeneeskundige classificatie (ICPC).
Bron: Nivel Eerstelijns Zorgregistratie.

Toelichting

Tussen 2014 en 2019 worden relatief steeds meer huisartspatiënten met een diagnose depressie gezien door de POH-GGZ (praktijkondersteuner huisarts GGZ). Tot 2017 neemt het voor zowel jongeren (12 tot 18 jaar), als volwassenen (18 tot 65 jaar) en ouderen (≥65 jaar) toe. Vanaf 2017 daalt het weer voor de jongeren. Voor de andere twee leeftijdsgroepen blijft het fluctueren rond het niveau van 2017. Jonge vrouwen (18 tot 35 jaar) met een diagnose depressie worden tot 2019 relatief steeds vaker gezien door de POH-GGZ. In 2020 zet deze stijging licht door voor vrouwen van 18 tot 25 jaar, en daalt het iets voor vrouwen van 25 tot 35 jaar^{13,14}.

¹³ Het percentage 18- tot 25-jarige mannelijke huisartspatiënten die gezien zijn door een POH-GGZ stijgt van 19,0% in 2014 naar 30,0% in 2018, om in 2019 te dalen naar 29,0%. Het percentage blijft stabiel in 2020.

¹⁴ Het percentage 25- tot 35-jarige mannelijke huisartspatiënten dat contact heeft met een POH-GGZ stijgt van 20,7% in 2014 tot 25,7% in 2019. In 2020 neemt dit verder toe tot 27,0%.

- In de periode tot en met 2019 is er voor de risico- en leeftijdsgroepen in het algemeen geen sprake van een dalende prevalentie van depressie- en/of angstklachten en van burn-outklachten. Over het geheel genomen wordt er tussen 2014 en 2019 vanwege depressie(klachten) ook niet minder vaak gebruik gemaakt van huisartsenzorg, en van de POH-GGZ in het bijzonder. Kortweg: er is geen sprake van dalende populatie- en zorgprevalenties, maar eerder van wisselende, stabiele of juist stijgende trends.
- Kijkend naar de cijfers in 2020, is het lastig om mogelijke effecten van de coronacrisis op de prevalenties te identificeren. Onder meer omdat sommige trends in voorgaande jaren niet eenduidig waren, maar wisselend (afwisselend dalend en stijgend). Ook dient rekening te worden gehouden met de periode van gegevensverzameling in 2020 (zie kader hieronder).
- Jonge vrouwen in de leeftijd van 25 tot 35 jaar lijken in dit opzicht een uitzondering te vormen: verschillende databronnen wijzen er mogelijk op dat de coronacrisis in 2020 een negatieve invloed heeft gehad op hun mentale gezondheid. Zo stijgt in 2020 de prevalentie van lichte tot ernstige depressie- en/of angstklachten opvallend sterk onder 25- tot 35-jarige vrouwen in de algemene bevolking. Daarnaast blijft de prevalentie van burn-outklachten in 2020 doorstijgen onder 25- tot 35-jarige vrouwelijke werknemers, terwijl dit niet geldt voor andere leeftijdsgroepen.¹⁵ Ten slotte neemt het percentage huisartspatiënten met een diagnose depressie licht toe onder 25- tot 35-jarige vrouwen, terwijl dit niet te zien is bij andere leeftijdsgroepen.¹⁶
- Met de volgende peiling zullen mogelijke effecten van de coronacrisis verder zichtbaar worden.

De Landelijke Monitor Depressie is gebaseerd op gegevens van

- de Gezondheidsenquête (CBS).
- de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen (GGD'en; CBS; RIVM).
- de NEA (Nederlandse Enquête Arbeidsomstandigheden) (TNO en CBS).
- Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn.

Nadere toelichting over gegevensverzameling in 2020

- De Gezondheidsenquête is doorlopend over het hele jaar afgenomen, maar was wel verstoord gedurende de eerste lockdown in 2020, omdat er geen interviews aan huis konden worden afgenomen en er alleen online response binnenkwam¹⁷. Het CBS heeft een weging gebruikt om voor deze verstoring te corrigeren.
- De gegevensverzameling van de Gezondheidsmonitor heeft in de periode van 7 september tot 18 december in 2020 plaatsgevonden. Dit was gedurende de tweede lockdown van 2020.
- De dataverzameling van de NEA vond plaats in het vierde kwartaal van 2020, toen de tweede golf net begon. De gegevensverzameling heeft daarmee ook gedeeltelijk plaatsgevonden tijdens de tweede lockdown.
- De gegevens van NIVEL Zorgregistraties Eerste Lijn betreffen data die op continue basis worden geëxtraheerd uit elektronische patiëntendossiers van deelnemende huisartspraktijken.¹⁸

¹⁵ 18- tot 25-jarige vrouwelijke werknemers; volwassen (18 tot 65 jaar) en oudere (≥65 jaar) werknemers.

¹⁶ 18- tot 25-jarige vrouwelijke huisartspatiënten; volwassen (18 tot 65 jaar) en oudere (≥65 jaar) huisartspatiënten.

¹⁷ [Gezondheidsenquête in 2020 \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/nl-nl/gezondheids-enquête-in-2020).

¹⁸ In 2020 ging het om 314 huisartspraktijken.